

Говор високог представника и специјалног представника ЕУ, Мирослава Лајчака, предсједавајућима Комисије за вањске послове парламената земаља чланица ЕУ

Сљедећи корак који Босна и Херцеговина мора да предузме

Даме и господо,

Добитник Нобелове награде за мир из Сјеверне Ирске, Џон Хјум, описао је Европску унију као “најбољи примјер рјешавања сукоба у свјетској историји.”

При томе је мислио на то како је ЕУ окупила бивше непријатеље након Другог свјетског рата, те како је касније европска интеграција помогла да се помире интереси и тежње двије заједнице које живе на ирском острву.

Мислим да Хјумова опаска има посебан значај за Босну и Херцеговину, и то не само у општем смислу да је у процесу интеграције земаља западног Балкана у Унију могуће ријешити огорчење и непријатељства која су услиједила након распада бивше Југославије.

Конкретно, процес европске интеграције је неопходан сљедећи

корак у послеријатном опоравку Босне и Херцеговине. То је политички, економски и социјални инструмент који може да замијени извршна овлаштења међународне заједнице које су повјерене високом представнику.

Када се тренутна ситуација у Босни и Херцеговини сагледа у том контексту, многи елементи политичке и социјалне транзиције те земље полако долазе на своје мјесто.

Тринаест година након потписивања Дејтонског мировног споразума налазимо се у кључној и врло осјетљивој фази у транзицији у Босни и Херцеговини.

С једне стране, институције у земљи су показале да су у стању донијети потребне одлуке које су отвориле пут парафирању Споразума о стабилизацији и придруживању. С друге стране, међутим, видјели смо како се политичка криза брзо може разбуктати и зауставити машинерију власти.

Најскорији примјер парализе уследио је након Резолуције коју је усвојила Народна скупштина Републике Српске, у којој се наводи да тај ентитет има право на отцјепљење од БиХ.

На састанку Савјета за имплементацију мира у Бриселу, премијер Републике Српске дао је увјеравања међународној заједници да је то било тек давање одушка љутњи изазваној једностраним проглашењем независности Косова, рекавши да пријетње отцјепљењем нису стварне и да су условљене понашањем других.

Чак ако та пријетња и јесте условна, она је озбиљна. Не можемо игнорисати могуће ефекте таквих пријетњи у земљи у којој су успомене на крвопролиће још увијек свјеже.

Као реакцију с друге стране чули смо изјаве из СДА, једне од двије водеће бошњачке странке, да су они браниоци Босне и Херцеговине – а “они којима се та земља не свиђа, нека иду из ње”.

Бошњачка страна такође све гласније критикује међународну заједницу што није довољно оштро реаговала на резолуцију НСРС и друге изјаве које долазе из Републике Српске.

Главни разлог за сталне подвојености је непостојање консензуса између три конститутивна народа о прошлости, садашњости и будућности ове земље.

Теоретски, требало би да је могуће помирити њихове различите ставове. Практично, политичка вођства сваког од народа још увијек не траже најмањег заједничког имениоца за међусобно прихватљиво рјешење, него је јасно да желе да наметну сопствену визију. Наслијеђе рата и логика политике засноване на национализму, у којој нико не добија, изузетно отежавају постизање било каквог битног компромиса.

Једини начин да се трајно ријеше ови дубоко укоријењени проблеми био би путем озбиљне интерне расправе о уставном поретку, о којем грађани Босне и Херцеговине могу постићи договор.

Међутим, покушаји да се покрене уставна дебата резултирали су ескалацијом политичких тензија и успоравањем спровођења реформи на ширем плану.

* * *

Какав је наш одговор на овај проблем? Како ћемо осигурати да ова земља гради даље на позитивним политичким помацима који су начињени у дугорочном периоду, посебно путем позитивних подстицаја које стварају изгледи дубље европске интеграције?

На састанку Савјета за имплементацију мира, одржаном прошлог мјесеца, међународна заједница је показала апсолутно јединство у погледу будућих планова; није било издвојених мишљења – нити од стране Русије, нити САД-а, нити ЕУ, нити од стране било које организације чланице. Савјет за имплементацију мира је

поново потврдио суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине и поново констатирао коначни циљ, тј. створити мирну одрживу државу која се неповратно налази на путу европске интеграције.

У посљедње двије године, међународна заједница заступа чврст став да је даљњи пут напријед путем затварања Канцеларије представника и транзиције на мисију ЕУ коју би предводио специјални представник Европске уније.

На састанку у фебруару, Савјет за имплементацију мира је представио кораке које треба предузети прије затварања ОХР-а. Органима власти је поставио пет задатака, путем чије реализације могу демонстрирати способност и определијељеност за преузимање пуне одговорности за управљање Босном и Херцеговином.

Они морају ријешити питање државне и војне имовине; морају завршити имплементацију Коначне арбитражне одлуке за Брчко; морају успоставити потребне административне и правне структуре да осигурају фискалну одрживост државе; и морају демонстрирати да је владавина закона заживјела у политици, администрацији и свакодневном животу у Босни и Херцеговини.

Поред тога, Савјет за имплементацију мира неће разматрати затварање ОХР-а док ЕУ не потпиеше Споразум о стабилизацији и придруживању и док сам Савјет за имплементацију мира не донесе позитивну процјену у погледу укупне безбједносне ситуације.

Циљ ове транзиције је постизање коначног резултата, а не утврђивање коначног датума.

Транзиција са функције високог представника на функцију специјалног представника ЕУ ће значити крај извршних овлаштења међународне заједнице, која су више од десет година омогућавала високим представницима да спречавају опструкцију мировног процеса и убрзају темпо опоравка.

Затварање ОХР-а је само један дио транзиције Босне и

Херцеговине према статусу потпуно функционалне демократије. Други дио се односи на успостављање структура које могу осигурати да се процес настави и одржи темпо постратног опоравка.

То се може сумирати једном ријечју: Европа.

Европска интеграција за Босну и Херцеговину није само логичан слијед након међународне интервенције – него је и нова подлошка за политички живот.

Процес интеграција, у сваком смислу, одражава јединство, а не подјелу – исти се заснива на заједничком подухвату да се остваре јасни и оствариви циљеви који ће донијети значајне предности у средњем и дугорочном раздобљу.

Сви ми који посао који обављамо доводи у контакт са политичким естаблишментом Босне и Херцеговине можемо учинити велику услугу овој земљи задржавајући фокус на програму интеграција. Овај програм представља модел који ће помоћи овој земљи да рашчисти са својом недавном, сукобима обиљеженом прошлошћу.

Како се Европска унија припрема да преузме одговорнију улогу за будућност Босне и Херцеговине, један корак ће бити да се присуство ЕУ у земљи ојача и ефикасно организује спајањем мандата специјалног представника ЕУ и шефа Делегације Европске комисије. Овако консолидована канцеларија ће бити у могућности да на ефикаснији начин помогне да се одржи замах Босне и Херцеговине на путу ка потпуној интеграцији у ЕУ.

Преузимање ове нове одговорности у Босни и Херцеговини представља изазов за вањску политику ЕУ без преседана и државе чланице морају озбиљно размислити о томе како се овај изазов може на најбољи начин ријешити. Не ради се једноставно о успостављању нове и снажније мисије – ради се о сложенем задатку који ће захтијевати политичке, као и финансијске ресурсе.

Наша заједничка вањска и безбједносна политика и њен логичан продукт – европска безбједносна и одбрамбена политика су примијењене и развијане у Босни и Херцеговини. Такође ћемо морати испитати поредак и међуоднос наших различитих инструмената – Канцеларија специјалног представника ЕУ, Европске комисије, Полицијске мисије ЕУ и Снага ЕУ (ЕУФОР) који дјелују заједнички – у Босни и Херцеговини у периоду када више неће постојати бонска овлаштења. Ово је важно не само за Босну и Херцеговину, већ и за будући смјер вањске политике и инструменте Европске уније.

Дозволите ми да будем врло јасан: Босна и Херцеговина је веома карактеристична у многим различитим и сложеним аспектима, те због тога захтијева модификован и пажљиво разрађен приступ Европске уније.

Како се буде повећавао замах који остварује Босна и Херцеговина на путу ка интеграцији у Европу, исто тако ће се повећавати и обим постављених услова и награда од стране ЕУ.

Због тога сам у својству специјалног представника ЕУ отпочео кампању која ће створити платформу за интензивне консултације са грађанима Босне и Херцеговине о томе како они виде своју европску будућност и како се та будућност може преточити у садашњу реалност. Током следећа два мјесеца, сусрешћу се са грађанима из шеснаест градова широм земље како бих директно са њима разговарао о томе шта укључује процес интеграција у ЕУ и шта може пружити. Процес консултација је такође у току и на интернету, гдје је креирана Интернет страница како би, између осталог, помогла јавну он-лине дебату, у којој ћу ја активно учествовати. Кампања је заједнички организована са локалним невладиним организацијама, на тај начин дајући заинтересованим актерима посебан интерес за учествовање.

Опипљив напредак у интеграцији Босне и Херцеговине у Европу ће код грађана ојачати проевропска осјећања, стварајући позитиван циклус. Тренутно, интеграција у ЕУ јесте најважнији циљ који дијеле сви грађани.

Чињеница је – и сигурно несретна чињеница, када се посматра из перспективе Босне и Херцеговине – да су тренутно у средишту пажње ЕУ, када је у питању Западни Балкан, Косово и Србија. Ово је наравно разумљиво, али истовремено је важно да ЕУ не одврати своју пажњу са Босне и Херцеговине.

Босна и Херцеговина је добро узнапредовала на путу ка дугорочној стабилности. У њу је уложена енормна економска и дипломатска помоћ ЕУ. Сада није вријеме да се Босна и Херцеговина заборави. Сада је вријеме да се нагласи и промовише њена европска перспектива – најбољи примјер разрјешења сукоба у историји.

Хвала вам.